

Investeren in de welvaartsstaat, investeren in kinderen

Frank Vandenbroucke

Colloquium 'Solidariteit en herverdeling'

Antwerpen, 5 december 2013

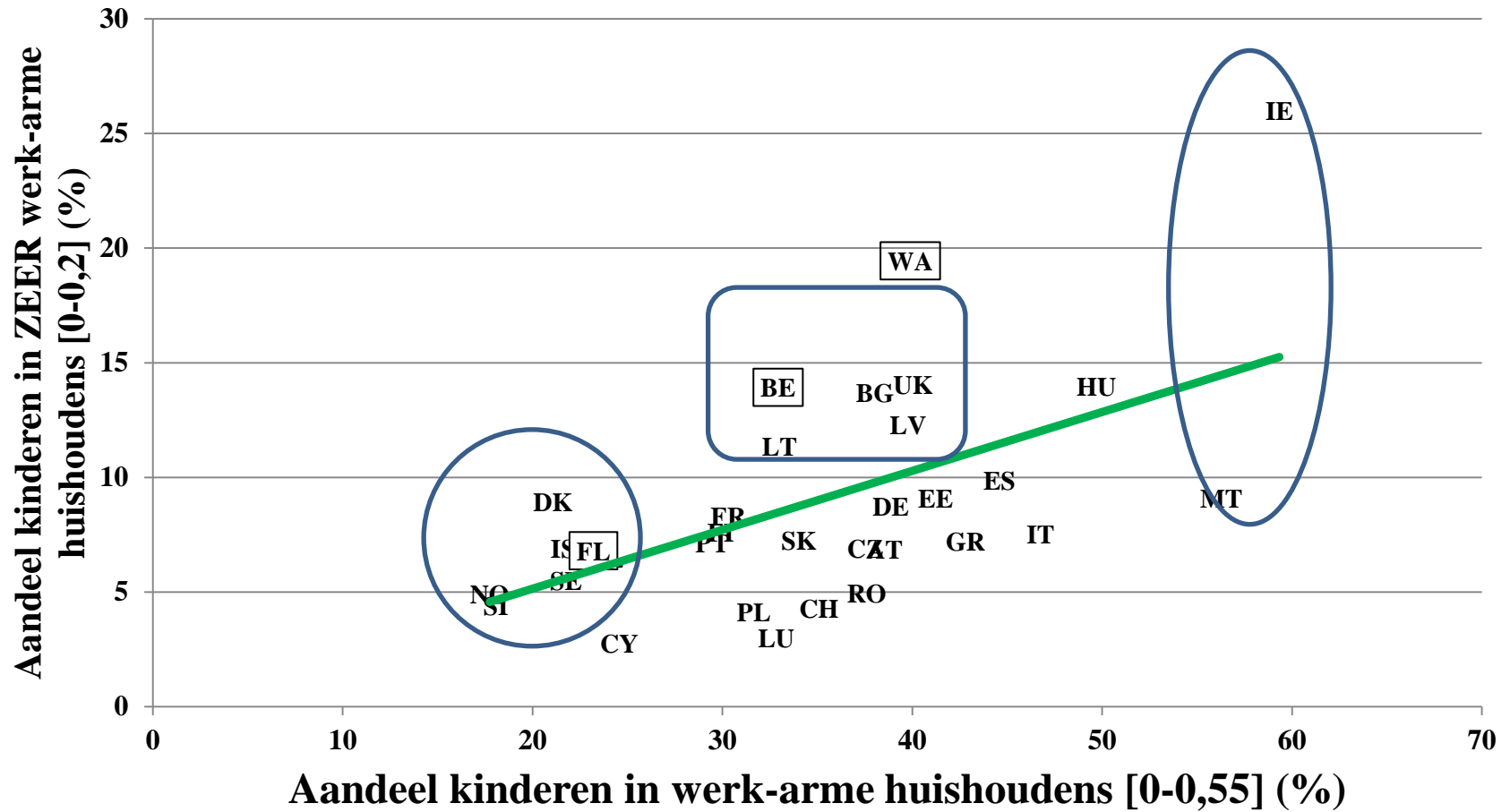
Verontrustende vaststellingen

- België presteert middelmatig inzake armoederisico bij gezinnen met kinderen
- Armoederisico bij gezinnen met kinderen neemt toe

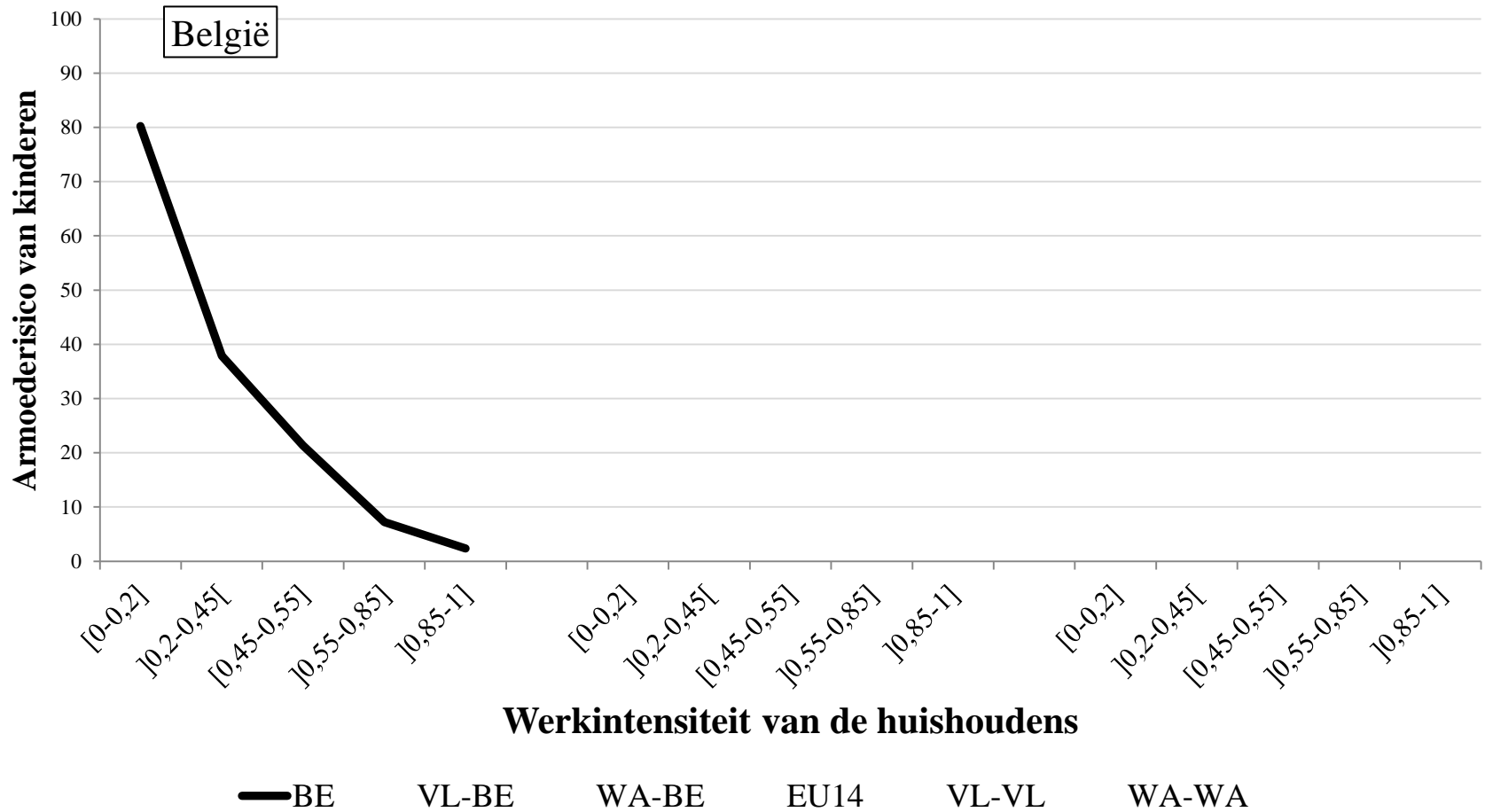
Verontrustende vaststellingen

- België presteert middelmatig inzake armoederisico bij gezinnen met kinderen
 - Veel kinderen leven in gezinnen met een zeer zwakke band met de arbeidsmarkt (*zeer werk-arme gezinnen*)
 - **Armoederisico's in deze gezinnen liggen hoog**
- Armoederisico bij gezinnen met kinderen neemt toe

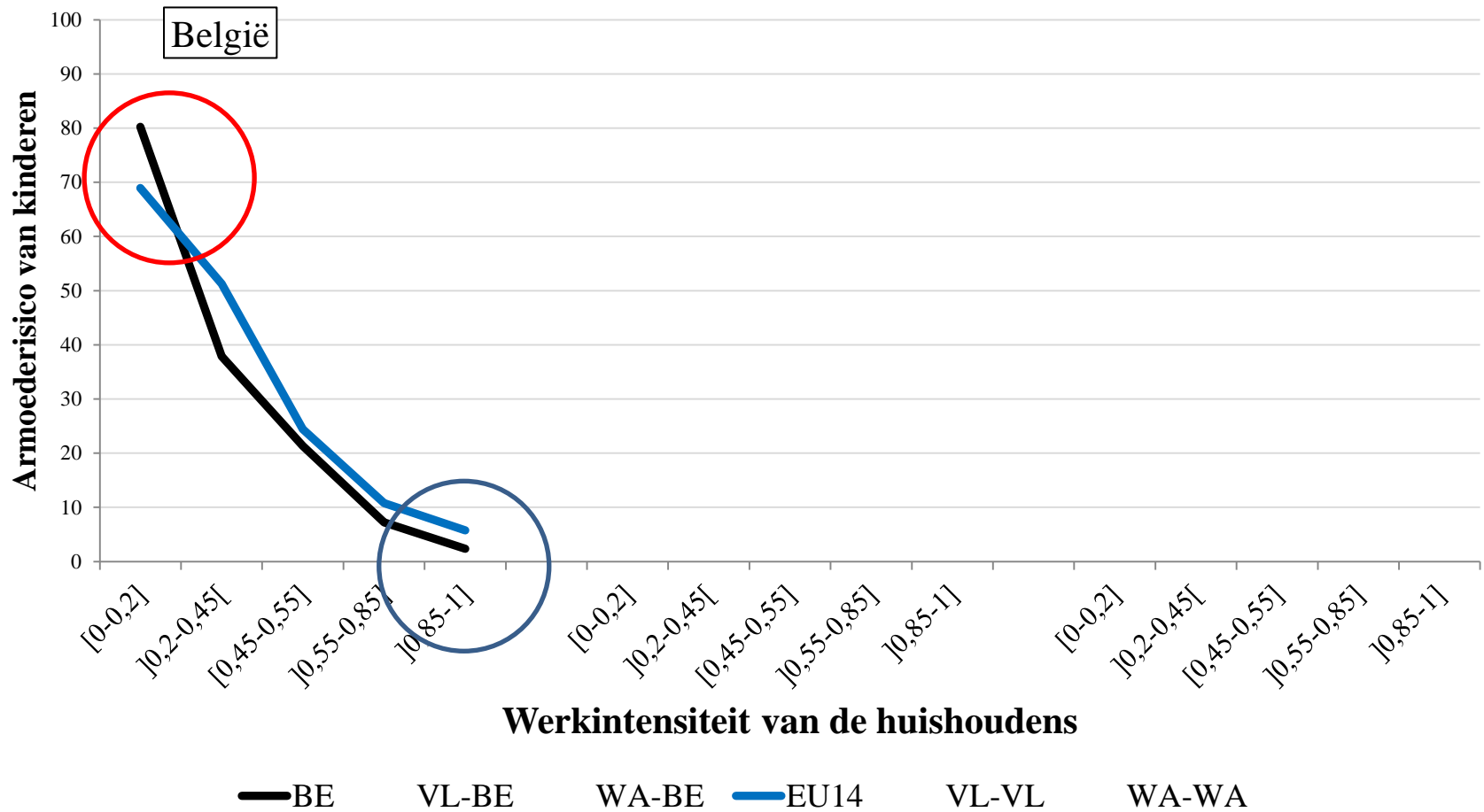
Verdeling van werk over huishoudens



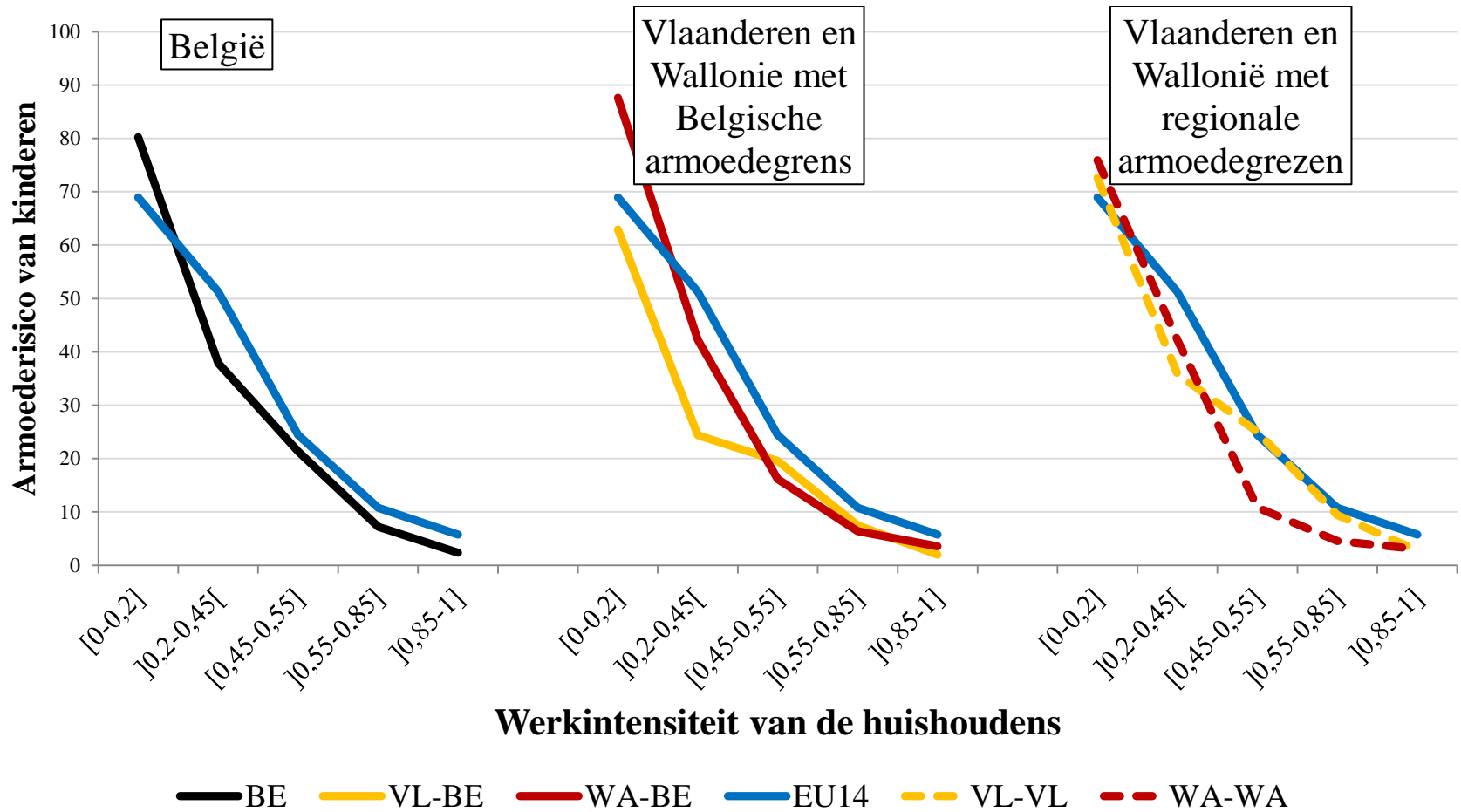
Werkintensiteit van huishoudens en armoederisico



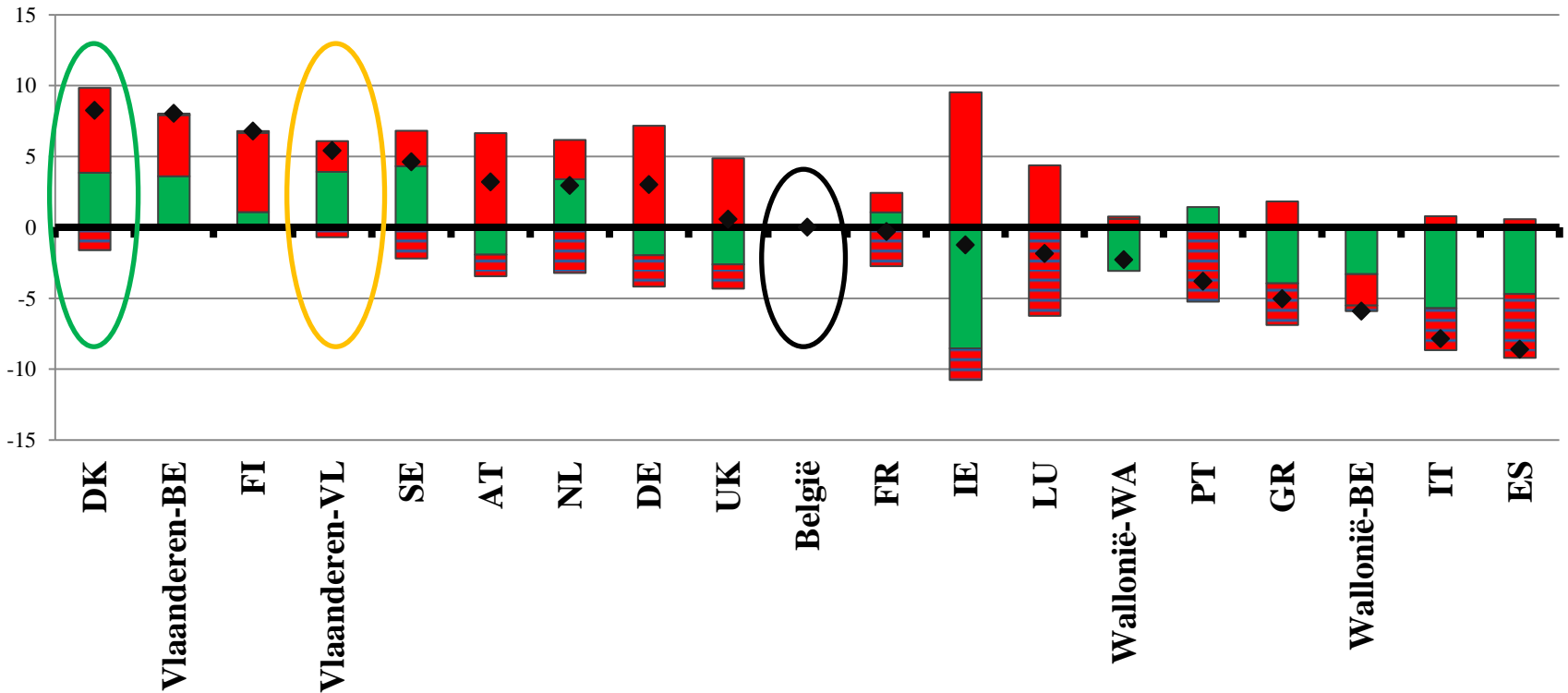
Werkintensiteit van huishoudens en armoederisico



Werkintensiteit van huishoudens en armoederisico

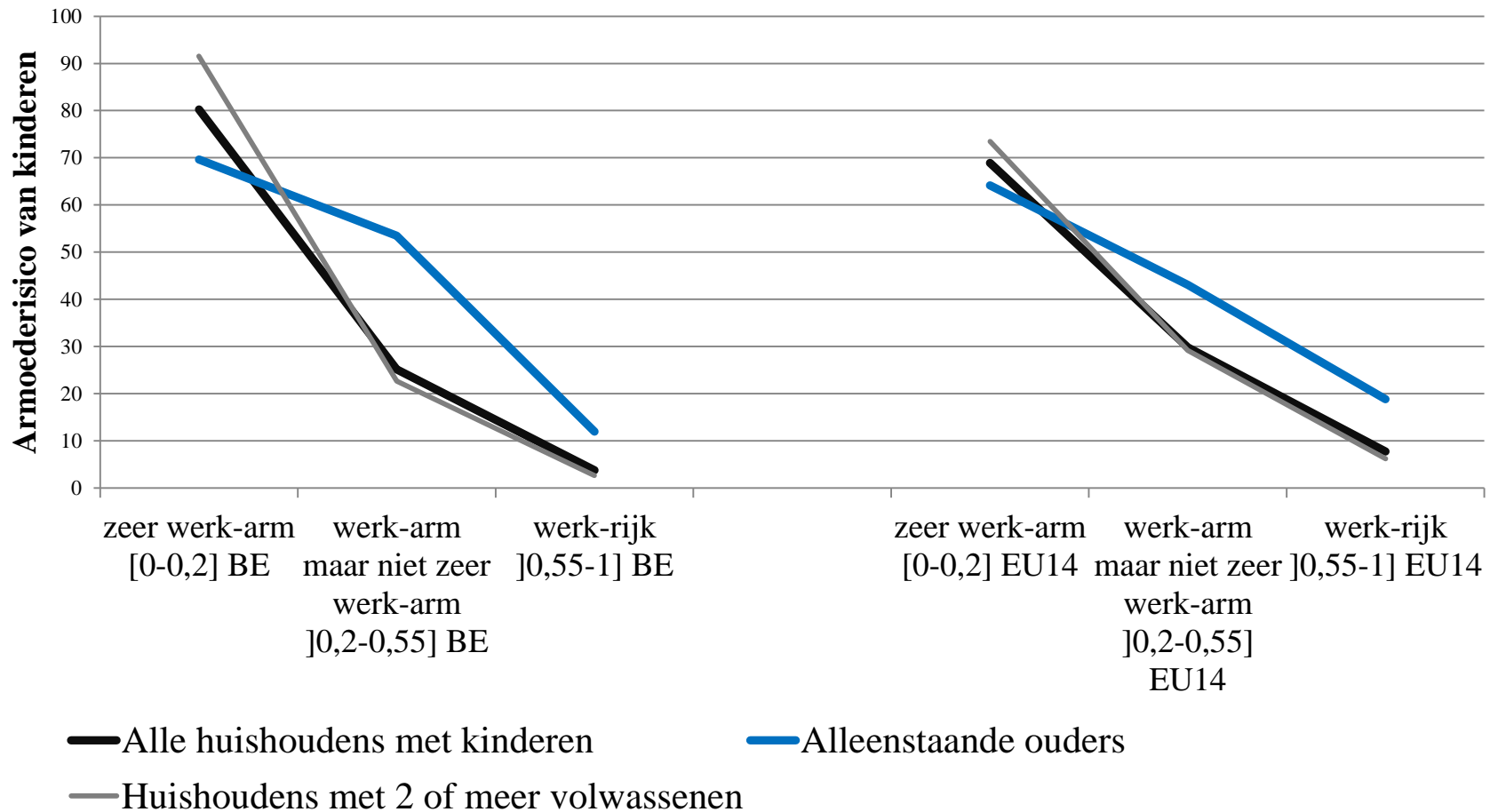


Verklaringen voor verschillen in armoederisico's



- Verklaard door armoederisico van kinderen in werk-rijke huishoudens]0,55-1]
- Verklaard door armoederisico van kinderen in werk-arme huishoudens [0-0,55]
- Verklaard door aandeel kinderen wonend in werk-arme huishoudens [0-0,55]
- ◆ Verschil in armoederisico [0-17] met BE (som van decompositie)

Werkintensiteit en armoederisico, **alleenstaande ouders** vs. andere ouders



Lessen uit de vergelijking met andere EU-landen

- Landen die het uitgesproken beter doen dan België:
 - minder kinderen in werk-arme gezinnen;
 - kleiner armoederisico bij werk-arme gezinnen.
- Wallonië scoort zeer slecht omdat zowel het aandeel kinderen in werk-arme gezinnen als het armoedepercentage in werk-arme gezinnen bijzonder hoog ligt.
- Verschil tussen Denemarken en Vlaanderen wordt volledig verklaard door het feit dat Denemarken het beter doet dan Vlaanderen inzake het armoederisico bij werk-arme gezinnen.

Een structureel dilemma?

- In een samenleving waar de levensstandaard van werk-rijke tweeverdieners in toenemende mate bepaalt wat elk huishouden nodig heeft om bij de mainstream te horen, staat het sociale beleid op het eerste gezicht voor een dilemma.
- Werk-arme gezinnen met kinderen bereiken deze levensstandaard niet, wat ook hun samenstelling is. Om dat probleem aan te pakken is niet alleen meer werkgelegenheid nodig, maar ook een gericht activeringsbeleid, ondersteund door een sterke uitbouw van kinderopvang.
- Verschillen in de samenstelling van gezinnen lijken een structureel dilemma te creëren ('glazen plafond', Bea Cantillon):
 - De hoogte van individuele sociale uitkeringen wordt beperkt door de hoogte van de minimumlonen;
 - De sociale uitkeringen zijn niet hoog genoeg om alleenstaande ouders te beschermen tegen armoede; dat geldt zelfs voor onze – in vergelijking met andere landen relatief genereuze – minimumlonen wanneer alleenstaande ouders instaan voor meer dan twee kinderen.

... de structurele uitdaging

- De structurele uitdaging:
 - de sociale bescherming verbeteren op het niveau van het huishouden
 - zonder werkloosheidsvallen te organiseren op het niveau van het huishouden,
 - en dat zowel voor alleenstaande ouders als voor koppels met kinderen.
 - Resultaten van micro-simulaties door Maréchal e.a. : doelgerichte hervormingen inzake *inkomensselectiviteit* maken kinderbijslag een effectiever instrument tegen armoede zonder grote budgettaire meeruitgaven.
 - Alle gezinnen met een inkomen beneden de huidige grens voor sociale toeslagen een sociale toeslag geven, kost:
 - Voor België: 114 mln
 - Voor Vlaanderen: 53,5 mln
 - Voor Wallonië: 42,5 mln
 - Voor Brussel: 18 mln
- en leidt tot
- ✓ vermindering van armoedepercentage met ca. 0,5 procentpunten
 - ✓ Toename van bereik van kinderen onder armoedegrens van ca. 50% naar ca. 95% (*)

(*) eigen inschatting op basis van SIM2 Maréchal

Selectiviteit en universaliteit: pleidooi voor nuance

- Er zijn geen eenvoudige 'wetmatigheden' m.b.t. universaliteit
- Legitimiteit
 - Krijg ik terug wat ik bijgedragen heb?
 - Krijgen mensen wat ze nodig hebben?
- Inactiviteitsvallen

Geen 'bazooka', maar reële verbetermogelijkheden

- Op zeer korte termijn (nu) kan Vlaanderen de schooltoelagen verhogen (huidig budget, kleuter + leerplicht: 70 mln)
- Op korte termijn is het mogelijk om de sociale toeslagen in de kinderbijslag uit te breiden tot 'working poor'
- Rangorde kinderbijslag: leidt tot een meer complex debat, vraagt tijd

Verontrustende vaststellingen

- België presteert middelmatig inzake armoederisico bij gezinnen met kinderen
 - Veel kinderen leven in gezinnen met een zeer zwakke band met de arbeidsmarkt
 - Armoederisico's in deze gezinnen liggen hoog

Verontrustende vaststellingen

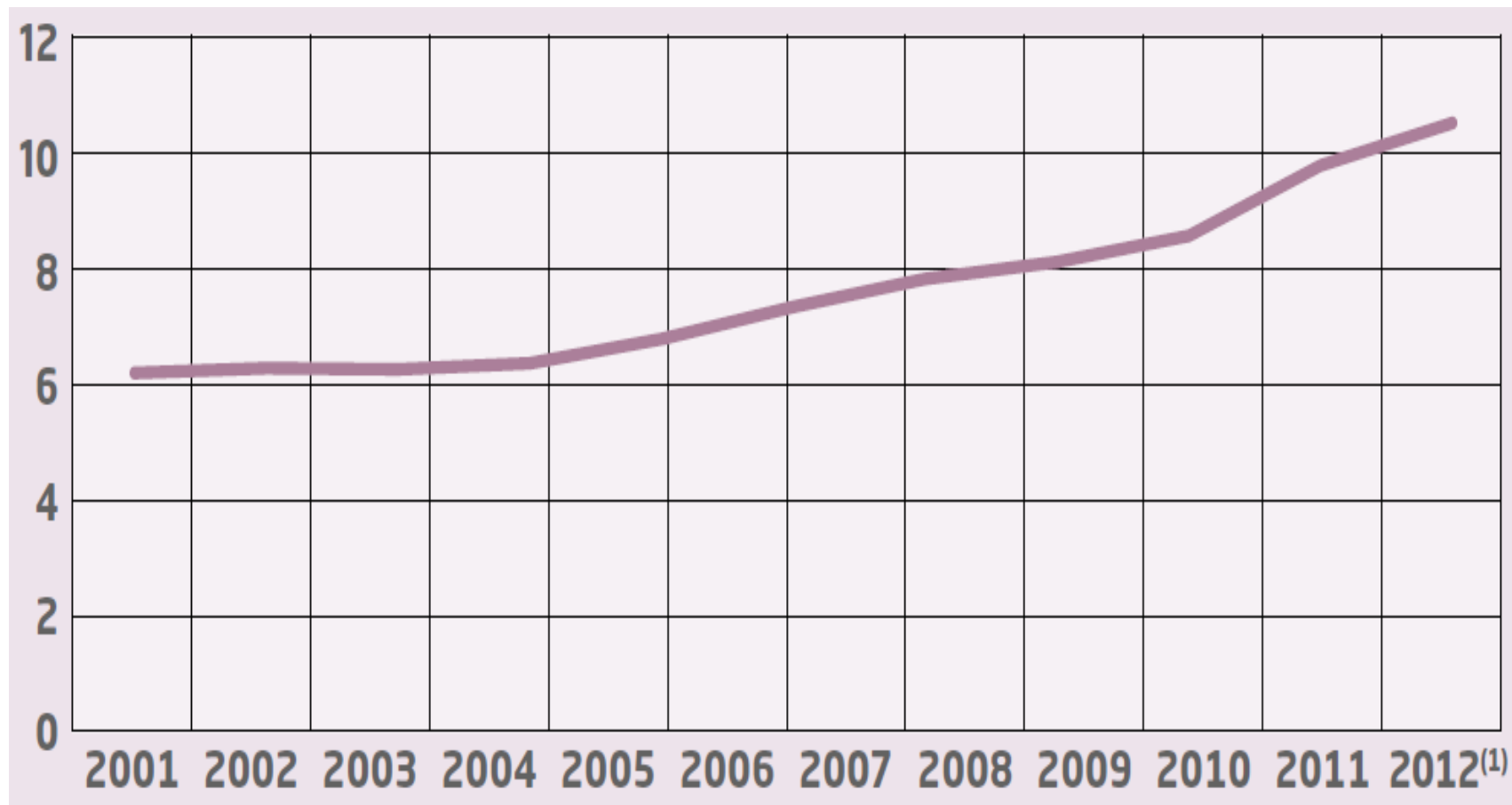
- België presteert middelmatig inzake armoederisico bij gezinnen met kinderen
 - Veel kinderen leven in gezinnen met een zeer zwakke band met de arbeidsmarkt
 - Armoederisico's in deze gezinnen liggen hoog (ook in Vlaanderen)

Verontrustende vaststellingen

- België presteert middelmatig inzake armoederisico bij gezinnen met kinderen
 - Veel kinderen leven in gezinnen met een zeer zwakke band met de arbeidsmarkt
 - Armoederisico's in deze gezinnen liggen hoog (ook in Vlaanderen)
- Armoederisico bij gezinnen met kinderen neemt toe

Kansarmoede bij de jongste kinderen in Vlaanderen

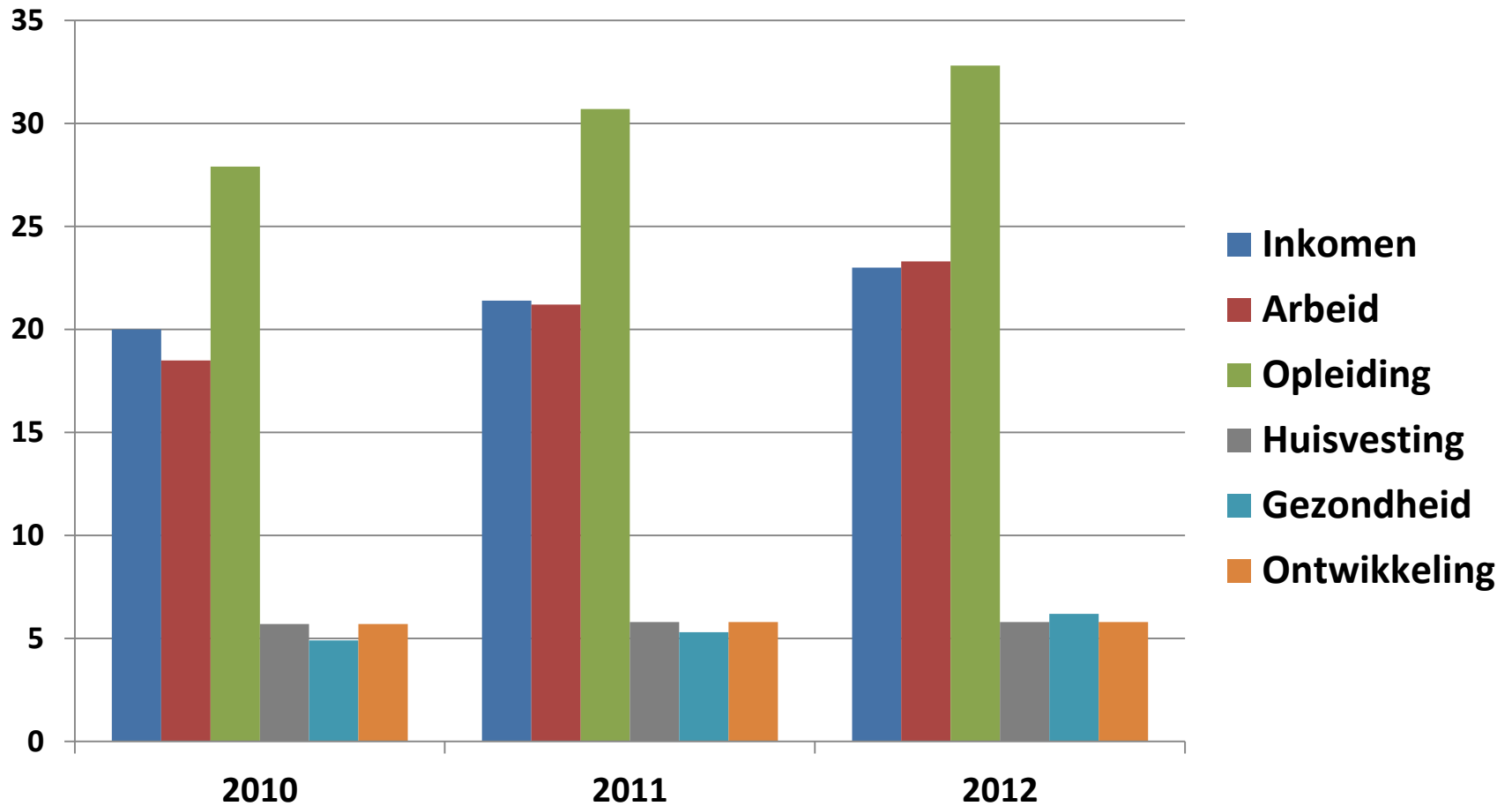
Kind en Gezin



Kind & Gezin, *Het kind in Vlaanderen 2012*

Deelcriteria *Kind en Gezin*

% slechte score t.o.v. alle kinderen, Antwerpen



Op basis van gegevens van de website van Kind & Gezin

De jonge ouders van morgen = de schoolverlaters van vandaag

- SILC (2009) leert dat de ouders van ca. 50% van de Vlaamse kinderen onder de armoedegrens geen diploma of getuigschrift SO hebben.

=> vicieuze cirkels:

- kansarmoede bij kinderen => kansarmoede bij volwassenen
- kansarmoede bij volwassenen => kansarmoede bij kinderen


Een nieuw debat over gezinsmodalisering en een masterplan

- Kosten-compenserend beleid herwaarderen: nieuw debat nodig over 'gezinsmodalisering'
 - kinderbijslag
 - maximumfactuur gezondheidszorg
 - huisvesting




laat selectiviteit toe
zonder 'vallen'

Een nieuw debat over gezinsmodalisering en een masterplan


- Kosten-compenserend beleid herwaarderen: nieuw debat nodig over 'gezinsmodalisering'
 - kinderbijslag
 - maximumfactuur gezondheidszorg
 - huisvesting
- 
- laat selectiviteit toe
zonder 'vallen'
- Kinderopvang: alleen een zeer forse investering kan voor universeel aanbod zorgen

Een nieuw debat over gezinsmodalisering en een masterplan

- Kosten-compenserend beleid herwaarderen: nieuw debat nodig over 'gezinsmodalisering'
 - kinderbijslag
 - maximumfactuur gezondheidszorg
 - huisvesting


laat selectiviteit toe
zonder 'vallen'
- Kinderopvang: alleen een zeer forse investering kan voor universeel aanbod zorgen
- Onderwijs: kleuteronderwijs, schoolvakantie, instroom BuO (T1 & T8), hervorming SO, leerkrachten, ...

Een nieuw debat over gezinsmodalisering en een masterplan

- Kosten-compenserend beleid herwaarderen: nieuw debat nodig over 'gezinsmodalisering'
 - kinderbijslag
 - maximumfactuur gezondheidszorg
 - huisvesting

laat selectiviteit toe
zonder 'vallen'
- Kinderopvang: alleen een zeer forse investering kan voor universeel aanbod zorgen
- Onderwijs: kleuteronderwijs, schoolvakantie, instroom BuO (T1 & T8), hervorming SO, leerkrachten, ...
- Arbeidsmarkt en activering: verschuif financiering SZ naar consumptie en vermogen

Een nieuw debat over gezinsmodalisering en een masterplan

- Kosten-compenserend beleid herwaarderen: nieuw debat nodig over 'gezinsmodalisering'
 - kinderbijslag
 - maximumfactuur gezondheidszorg
 - huisvesting

laat selectiviteit toe
zonder 'vallen'
- Kinderopvang: alleen een zeer forse investering kan voor universeel aanbod zorgen
- Onderwijs: kleuteronderwijs, schoolvakantie, instroom BuO (T1 & T8), hervorming SO, leerkrachten, ...
- Arbeidsmarkt en activering: verschuif financiering SZ naar consumptie en vermogen
- Gezondheidsbeleid: toegang en levensstijl

Enkele bronnen

- Vandenbroucke, F & Vinck, J. (2013), 'Bestaansonzekerheid bij kinderen: vaststellingen en uitdagingen', in D. Dierckx, J. Coene, A. Van Haarlem, P. Raeymaeckers (red.), *Armoede en sociale uitsluiting. Jaarboek 2013*, pp. 253-273.
- Vandenbroucke, F. & Vinck, J. (2013), 'Child Poverty Risks in Belgium, Wallonia, Flanders: Accounting for a Worrying Performance', in P. Maystadt, E. Cantillon, L. Denayer, P. Pestieau, B. Van der Linden, M. Cattelain (eds.), *Le modèle social belge : quel avenir ?* Presses interuniversitaires de Charleroi, pp. 85-144.
- Maréchal, C, Perelman, S., Tarantchenko, E., & Van Camp, G. (2010), *Social family allowances in Belgium. The impact of potential reforms on child poverty*, Paper presented at the Conference on Child Poverty organized in the framework of the Belgian Presidency of the Council of the European Union, Marche-en-Famenne, Sept. 2010.
- Cantillon, B., & Vandenbroucke, F. (eds.) (2014), *Reconciling Work and Poverty Reduction. How successful are European welfare states?*, Oxford, Oxford University Press.